

coaliția civică
pentru alegeri libere și corecte
www.alegeliber.md

Chișinău, 21 septembrie 2018

PROPUNERI

la proiectului de lege nr. 217 din 26.06.2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul electoral al RM – art.1, 13'1; Legea privind partidele politice – art.26) (drepturile speciale ale alegătorilor din diasporă)

Coaliția Civică pentru Alegeri Libere și Corecte are misiunea de a contribui la dezvoltarea democrației în Republica Moldova prin promovarea și desfășurarea alegerilor libere și corecte în conformitate cu standardele ODIHR (OSCE), ale Consiliului Europei și a instituțiilor specializate afiliate acestuia.

În acest sens, Coaliția pledează pentru asigurarea dreptului la vot pentru toate categoriile de alegători și promovează principiul garantării drepturilor și libertăților fundamentale tuturor subiecților electorali în temeiul celor mai bune practici internaționale. Astfel, considerăm că cadrul juridic trebuie să asigure condiții egale pentru toți concurenții electorali și să asigure dreptul tuturor categoriilor de alegători de a participa efectiv și deplin în procesul electoral, indiferent dacă aceștia se află în țară sau peste hotarele acesteia. Coaliția își exprimă dezamăgirea că autoritățile statului subminează autoritatea Curții Constituționale, prin ignorarea executării adreselor Înaltei Curți formulate în baza Hotărârii nr.34 din 13 decembrie 2016 “privind confirmarea rezultatelor alegerilor și validarea mandatului de Președinte al Republicii Moldova”.

Salutăm inițiativa legislativă de a îmbunătăți procedurile de vot și de a asigura exercitarea drepturilor fundamentale de a alege și de a fi ales al cetățenilor Republicii Moldova care locuiesc sau sunt stabiliți cu titlu temporar și/sau permanent peste hotarele țării – inițiativă care vine să legifereze unele practici anterior aplicate în alegerile din Moldova și să transpună recomandările Comisiei de la Veneția din 2017.

Așadar, Coaliția Civică pentru Alegeri Libere și Corecte consideră oportună și susține:

1. Asigurarea dreptului la vot pentru cetățenii din diasporă prin extinderea numărului de acte cu care aceștia pot participa în alegeri;
2. Asigurarea dreptului la vot pentru cetățenii din diasporă prin legiferarea practicii existente și utilizate de Comisia Electorală Centrală prin care se permite votarea inclusiv cu acte de identitate expirate;
3. Asigurarea posibilității pentru cetățenii din diasporă de a-și finanța propriile campanii electorale dar și de a susține financiar în limite bine definite concurenții electorali din țară;

Asigurarea dreptului la vot pentru cetățenii din diasporă prin extinderea numărului de acte cu care aceștia pot participa în alegeri;

Proiectul de lege nr. 217 din 26.06.2018 propune votarea peste hotarele țării în baza unui număr extins de acte de identitate, inclusiv cu acte de identitate expirate – actualmente fiind posibil votul peste hotare doar în baza Pașaportului pentru intrare-ieșire din țară a cetățeanului Republicii Moldova.

1. Recomandăm susținerea propunerii de extindere a numărului de acte de identitate cu care alegătorii din diasporă pot vota;
2. Recomandăm legiferarea practicii existente și utilizate de Comisia Electorală Centrală prin care se permite votarea inclusiv cu acte de identitate expirate, prin prisma următoarelor argumente:

coalitia civică
pentru alegeri libere și corecte
www.alegeliber.md

- Buletinele de identitate, pașapoartele, inclusiv cele expirate, oferă date exhaustive despre identitatea alegătorului, fiind astfel posibilă identificarea cu precizie a cetățeanului Republicii Moldova în conformitate cu datele din registrele informaționale utilizate în alegeri;
- Anterior a fost practicată fără probleme votarea în baza actelor de identitate expirate (HCEC nr.390 din 14.10.2016, HCEC nr.2954 din 18.01.2014 și HCEC nr.3817 din 12.11.2010), fiind astfel asigurată exercitarea dreptului de a alege și de a fi ales al cetățenilor cu drept de vot consfințit de art. 38 alin. (2) din Legea fundamentală.
- Problema votării în baza actelor de identitate cu termen de valabilitate expirat a fost supusă controlului judiciar, iar legalitatea acestor acțiuni au fost constatate și confirmate prin acte judecătorești definitive și irevocabile (Decizia Curții Supreme de Justiție din 28.11.2014 (dosarul nr. 3ra-1646/14).
- Votarea multiplă peste hotarele țării poate fi evitată prin aplicarea ștampilei "votat" în actul de identitate, și prin asigurarea aplicării art.58 alin.(4) din Codul Electoral conform căruia alegătorii care votează peste hotarele țării vor depune suplimentar o declarație pe proprie răspundere privind abținerea de la votarea multiplă, fiind informat despre răspunderea penală în caz de încălcare a acestei obligații.
- În cadrul alegerilor parlamentare anticipate din 28.11.2010, alegerilor parlamentare din 30.11.2014 și alegerilor prezidențiale din 30.10.2016, organele electorale nu au depistat cazuri de votare multiplă ca urmare a participării la votare cu acte de identitate cu termen de valabilitate expirat, precum și nu au fost invalidate alegerile pe aceste motive.

Asigurarea posibilității pentru cetățenii din diasporă de a-și finanța propriile campanii electorale dar și de a susține financiar în limite bine definite concurenți electorali din țară;

Proiectul de lege nr. 217 din 26.06.2018 propune admiterea susținerii financiare a concurenților electorali, partidelor politice de către alegătorii din diasporă cu sume ce nu depășesc 5 salarii medii lunare pe economie/an – actualmente, prin Codul Electoral fiind interzisă finanțarea ori susținerea materială sub orice formă, directă și/sau indirectă, a activității partidelor politice, grupurilor de inițiativă, a campaniilor electorale/ concurenților electorali de către persoanele fizice cetățeni ai Republicii Moldova din veniturile obținute în afara țării. De asemenea, Codul Electoral în prezent prevede și un plafon mult mai înalt pentru donațiile din partea persoanelor fizice stabilite în țară pentru fondurile electorale ale concurenților, acesta fiind de 50 salarii medii lunare pe economie stabilite pentru anul respectiv.

3. Recomandăm susținerea propunerii de a permite alegătorilor din afara țării să susțină financiar cu maximum 5 salarii medii lunare pe economie activitatea partidelor politice/ a concurenților electorali, inclusiv a campaniilor electorale pentru candidații din diasporă, prin prisma următoarelor argumente:
 - art.2 alin.(3) din Codul Electoral prevede că alegătorilor din afara țării li se garantează drepturi electorale depline. Respectiv, cetățenii Republicii Moldova stabiliți peste hotarele țării trebuie să aibă dreptul să susțină partidele politice, grupurile de inițiativă și/sau concurenții electorali, la fel și în mod egal ca și cetățenii care sunt stabiliți în Republica Moldova.
 - Menținerea acestei interdicții de finanțare afectează realizarea dreptului constituțional de "a fi ales" pentru cetățenii aflați peste hotare care vor să candideze la funcția de deputat în circumscripțiile uninominale din străinătate. Aceștia nu-și vor putea asigura finanțarea propriei campanii electorale deoarece în condițiile actualului Cod Electoral veniturile obținute în afara țării nu pot fi utilizate în campaniile electorale sub nicio formă.

coaliția civică
pentru alegeri libere și corecte

www.alegeliber.md

- Comisia de la Veneția a recomandat Moldovei „[...] să permită contribuții private, în limite clar definite, de către cetățenii Republicii Moldova din veniturile obținute în afara țării, sub rezerva unor cerințe adecvate de transparență și de supraveghere atentă”, în Avizul comun privind cadrul juridic care reglementează finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale din 08-09.12.2017.

Propunerile formulate în această opinie au un caracter tehnic și pot fi transpuse fără a implica cheltuieli financiare adiționale – iar în final aceste îmbunătățiri ar asigura un proces electoral incluziv și corect în fața tuturor categoriilor de alegători.

Coaliția își exprimă îngrijorarea pe marginea faptului că Guvernul a formulat și urmează să aprobe la ședința din 24 septembrie 2018 un aviz critic la proiectul de lege nr.217, invocând inclusiv motive financiare. Considerăm că poziția Guvernului trebuie să reiasă din misiunea sa de a asigura o incluziune cât mai activă și largă în alegeri a cetățenilor cu drept de vot, în special a categoriilor sub-reprezentate, inclusiv a celor aflați în ziua votării peste hotare.

Coaliția are deplina convingere că cel puțin propunerile de natură tehnică formulate mai sus, ce nu necesită alocări financiare pot fi acceptate de Guvern și votate de Parlament.